

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SINIF YÖNETİMİ BECERİLERİNDEN “ÖĞRENCİYLE İLETİŞİM KURMA” YA İLİŞKİN YETERLİKLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Ali Rıza ERDEM*

ÖZET

Eğitim ve öğretim uygulamalarında öğrencilerin bireysel farklılıkların dikkate alınarak, öğrenme ve öğretme süreçlerinin bireyselleştirilmesi ve her bir öğrencinin sahip olduğu potansiyel değerlerin en üst düzeye çıkarılması için öğretmen - öğrenci, öğrenci - öğrenci, öğrenci - aile ve öğretmen - aile arasındaki iletişimin sağlıklı olması zorunluluğu vardır. Öğretmenler açısından sağlıklı ve etkili iletişim daha çok önemlidir. Çünkü eğitimin amaçlarının en üst düzeyde gerçekleşebilmesi ve bireysel farklılıkların gözetilebilmesi için öncelikle kaynak konumunda olan öğretmenin öğrencileriyle sağlıklı ve etkili bir iletişim kurması gerekmektedir. Bunun için öğretmenin sağlıklı ve etkili iletişimin nasıl sağlandığını bilmesi ve bunu sınıfta uygulaması büyük önem taşımaktadır. Öğretmen, sınıf içerisinde öğrenmeyi sağlama ve rehberlik etme konumunun yanında iletişim becerilerini etkili bir şekilde işe koşması gerektiğinin de bilincinde olmalıdır. Öğretmen sadece eğiten-öğreten değil aynı zamanda sınıfa örnek olan bir kişi olduğu için, öğrencileriyle gerçekleştirdiği sözel ve sözel olmayan iletişim öğrenciler üzerinde son derece etkilidir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri araştırılmıştır.

Araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın evreni Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarıdır. Örneklemi ise Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan 4. sınıf öğretmen adaylarından amaçlı, oranlı küme ve random örnekleme yoluyla seçilen 839 öğretmen adayı oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Veri toplama aracında “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin 11 soruya yer verilmiştir. Kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuştur. Seçeneklerde “Kendimi çok yeterli görüyorum”, “Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum”, “Kendimi orta düzeyde yeterli görüyorum”, “Kendimi az yeterli görüyorum”, “Kendimi hiç yeterli görmüyorum” şeklinde beşli Likert tipi dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Cronbach Alpha değeri 0.90 olarak bulunmuştur. Dağılımın normal olup olmadığını belirlemek için Kolmogorov Simirnov testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir ($K-s-z = 1,816$ $p=0.003$). Çözümlemelerde de parametrik testlerden yüzde, aritmetik ortalama; non-parametrik testlerden ise Man Whitney U ve Kruskal Wallis kullanılmıştır. Süreksiz olan ölçekteki cevap seçenekleri, istatistiksel işlemlerle elde edilen sonuçların yorumlanabilmesi için geliştirilen bir ölçekle “sürekli” hale getirilmiştir. Sorunla karşılaşma derecesi bölümündeki 4 aralık 5 seçeneğe bölünmüş ($4: 5 = 0.80$); bulunan sayı seçenekleri temsil eden en alt sayıdan itibaren ilave edilerek: 1.00 – 1.80 *Kendimi hiç yeterli görmüyorum*, 1.81 – 2.60 *Kendimi az yeterli görüyorum*, 2.61 – 3.40 *Kendimi orta düzeyde yeterli görüyorum*, 3.41 – 4.20 *Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum*, 4.21-5.00 *Kendimi çok yeterli görüyorum* şeklinde yorumlanmıştır.

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri 4.01 aritmetik ortalamayla “Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum” şeklindedir. Öğretmen adaylarının cinsiyetine, öğretim türüne ve anabilim dalına göre görüşleri arasında farklılık vardır.

Anahtar kelimeler: öğretmen adayı, sınıf yönetimi becerileri, öğrenciyle iletişim kurma, yeterlik, görüş

* Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, arerdem@pau.edu.tr

OPINIONS OF TEACHER CANDIDATES ABOUT ONE OF THE CLASSROOM MANAGEMENT SKILLS "COMMUNICATION WITH STUDENTS"

ABSTRACT

In order to individualize the periods of teaching and learning and increase the level of students' level of potential values at maximum by considering their personal differences, the communication between teacher-student, student-student, student-family and family-teacher must be healthy, because in order to perform the aims of education at the highest level and consider the personal differences, the teacher as a resource must own a healthy communication with the students. Therefore, s/he must know how to provide a healthy and efficient communication and apply these skills in class. Apart from providing the teaching atmosphere and guiding the students, s/he must be aware of the fact that s/he is to use the communication skills effectively. As the teacher is not only an educating-teaching figure, but also a role model, s/he is very efficacious on verbal and non-verbal communication with the students. In this study, the ideas of teacher candidates about one of the classroom management skills "communication with students" are studied.

This is a descriptive research. The research population consists of the teacher candidates at Pamukkale University, Faculty of Education. Its sample consists of 839 teacher candidates who were elected among final year undergraduate students at Faculty of Education in Pamukkale University. The means of database was developed by the researcher. There are 11 questions about "communicating with students" in means of data gathering. For the validity of scope, the ideas of an expert were consulted. Five point likert scale type is used as a way of grading in multiple choice. The so-called choices are: "I am a very sufficient person", "I am a high-level sufficient person", "I am a middle-level sufficient person", "I am a low-level sufficient person", "I am not a sufficient person". The level of Cronbach Alpha level is 0,90. Kolmogorov Simirnov test was used so as to check the normality of variation. According to the results, the outcome was defined to be abnormal (K-s) $-z= 1,816$ $p=0,003$. While resolving, percent in parametric tests, arithmetic mean; Man Whitney U and Kruskal Wallis in non-parametric tests were used. The multiple choices in discontinuous scale changed into "continuous" with a developed scale used to analyze the results in statically transaction. The 4 parts about level of facing with problems divided into 5 choices (4:5=0,80); the choices of numbers are added to each other starting from the lowest level :1.00-1.80 "I am not a sufficient person", 1.80-2.60 "I am a low-level sufficient person", 2.61-3.40 "I am a middle-level sufficient person", 3.41-4.20 "I am a high-level sufficient person", 4.21-5.00 "I am a very sufficient person".

The opinions of teacher candidates about one of the classroom management skills, "communication with students" are concluded as 4.01 with the arithmetic mean which can be concluded as "I am a high-level sufficient person". These opinions differentiates depending on the teacher candidates' sex, kind of education and department.

Key words: teacher candidate, classroom management skills, communication with students, sufficiency, opinion.

GİRİŞ

Toplumsal yapının temelini oluşturan iletişim bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma veya duygu düşünce, tutum ve bilgilerin akla gelecek her türlü yolla başkalarına aktarılması sürecidir. İletişimde kimi zaman ses, kimi zaman yazı ya da resim, kimi zaman da sözel olmayan hareketler araç olarak kullanılmaktadır. İletişim anlama, anlaşma / anlaşılma ve anlatma gibi ihtiyaçlardan doğar. Topluluk içinde yaşayan her birey çevresine kendini anlatmak ve onları anlamak zorundadır. İletişim karmaşık, simgesel, kapsam ve ilişki boyutu olan etkileşimsel bir süreçtir. Bu süreçte yer alan öğeler kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve dönüttür. İletişim iki birim arasında ileti alış-veriştir. İletişim bir başkasıyla konuşmadır; televizyondur, gazetedir; yazılı veya sözlü bir eleştiridir; saç ve giyim biçimimizdir; ilk çağlarda duvara çizilen bir resimdir; bazen duymak, bazen dokunmak bazen de görmektir. İletişim, insanların birbirlerini anlamaları için gerekli olan bir köprüdür. İletişim, bir düşüncenin, bir duygunun yüz anlatımı, el, kol, baş hareketleri, konuşma ya da yazı, telefon, televizyon gibi bildirişim araç ve gereçlerinden yararlanarak bir kimseden başka bir kimseye iletilmesidir. İletişim, bir alıcı ile gönderici arasında belirli bir ölçüde anlaşma sağlayan mesajların, düşüncelerin ve tutumların paylaşılmasıdır. İletişim emirlerin, bilgilerin, düşüncelerin, açıklamaların ve soruların bireyden, bireye ve gruptan, gruba aktarılması sürecidir. İletişim, insanların davranışlarını değiştirmek için bir haberleşme ağı kurmak, kişiler ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek, yetkinin görevlerini gerçekleştirmek ve etkili bir koordinasyonu sağlamaktır. İletişimle bilgilerin, düşüncelerin, duyguların ya da tutumların benzeşmesi, ortaklaşması amaçlanır. Bu yüzden iletişim için "*simgelerin paylaşılması süreci*" de denebilir. İletişim tek yönlü değil, çift yönlü işleyen bir süreçtir. İletişimde ileten ve iletilen sürekli değişkendir. Toplumsal yapının temelini oluşturan iletişim, bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma veya duygu düşünce, tutum ve bilgilerin akla gelecek her türlü yolla başkalarına aktarılması sürecidir. (Demirel & Ün, 1987; Aydın,1988; Alıç,1991; Bursalıoğlu,1991; Demirel,1993; Zılhoğlu, 1996; Tutar, Yılmaz, 2003; Engin & Aydın, 2007; Yılmaz & Yoncalık & Çimen, 2010; Tomul, 2011; Akbaşı, 2012; Maden, 2013; Araç, 2014).

Eğitim ve öğretim uygulamalarında öğrencilerin bireysel farklılıkların dikkate alınarak, öğrenme ve öğretme süreçlerinin bireyselleştirilmesi ve her bir öğrencinin sahip olduğu potansiyel değerlerin en üst düzeye çıkarılması için öğretmen - öğrenci, öğrenci - öğrenci, öğrenci - aile ve öğretmen - aile arasındaki iletişimin sağlıklı olması zorunluluğu vardır. Öğretmenler açısından sağlıklı ve etkili iletişim daha çok önemlidir. Çünkü eğitimin amaçlarının en üst düzeyde gerçekleşebilmesi ve bireysel farklılıkların gözetilebilmesi için öncelikle kaynak konumunda olan öğretmenin öğrencileriyle sağlıklı ve etkili bir iletişim kurması gerekmektedir. Bunun için öğretmenin sağlıklı ve etkili iletişimin nasıl sağlandığını bilmesi ve bunu sınıfta uygulaması büyük önem taşımaktadır (Engin & Aydın, 2007; Yılmaz & Yoncalık & Çimen, 2010; Habacı & Ürker & Bulut & Atıcı & Habacı, 2013).

Sınıf Yönetiminde Öğrencilerle İletişim Kurabilmenin Önemi

Etkili bir sınıf yönetimi, sınıf ortamının fiziksel düzeni, plan-program etkinlikleri, sınıfta kuralların belirlenmesi, geliştirilmesi, öğretmenin liderlik özellikleri, iletişim ve sunum becerisi, motivasyon yönetimi, sınıf içinde zaman kullanımı, sınıf organizasyonu ve etkili bir öğretme ortamı için olumlu bir sınıf iklimi oluşturma gibi çok geniş bilgi ve beceri alanını kapsamaktadır. Etkili sınıf yönetiminde eğitimin amaçlarının üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi açısından öğretmenlerin öğrencilerle iletişim kurabilmeyle ilgili yeterlikleri oldukça önemlidir. Eğitimin, kişilerarası gerçekleşen bir etkileşim, bir iletişim süreci olması öğretmenlerin de bu sürecin en etkili yönlendiricisi olması nedeniyle, öğretmenlerin iletişim becerilerini bu süreçte ne derece etkili kullandığı oldukça önemlidir. Öğretmenlerin, sınıf içerisinde öğrenmeyi sağlama ve rehberlik etme konumunun yanında iletişim becerilerini etkili bir şekilde işe koşması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Öğretmenlerin öğrencileriyle olan etkileşiminde kullandığı iletişim becerileri önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin iletişim becerileri "*empati*", "*eşitlik*", "*etkililik*" ve "*yeterlilik*" alt boyutlarında ele alınmaktadır. Öğretmenler sadece eğiten-öğreten değil aynı zamanda sınıfa örnek olan bir kişi olduğu için, öğrencileriyle gerçekleştirdiği sözel ve sözel olmayan iletişim öğrenciler üzerinde son derece etkilidir. Öğretmenler öğrenme-öğretme sürecine rehberlik ederken sözel ve sözel olmayan iletişimden etkin bir şekilde yararlanmaktadır. Öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenler hem iletişim sürecini başlatan kaynak hem de iletişimde hedef konumunda olan alıcıdır. (Yalçınkaya & Tonbul, 2002; Engin &

Aydın, 2007; Zeki, 2009; Yılmaz & Yoncalık & Çimen, 2010; Nacar & Tümkaya, 2011; Uğurlu, 2013; Kayabaşı & Akcengiz, 2014).

Öğretmenin eğitimin amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirebilmek için ders içinde öğrencilerle etkili iletişim kurabilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin sahip olmaları gereken iletişim becerileri üzerine yapılan araştırmalarda, eğitimcilerden ve öğrencilerden bir sıralama yapılması istendiğinde, eğitimcilerin genel olarak sınıf-içi akademik süreçleri temel aldıkları görülürken; öğrencilerin günlük iletişim süreçlerinde ağırlık kazanan özellikleri öne çıkardıkları belirlenmiştir (Yılmaz & Yoncalık & Çimen, 2010; Çetinkaya, 2011). Bulut'a (2004: 435) göre kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre iletişim becerisi "etkililik" ve "yeterlilik" alt boyutlarında daha yüksek beceriye sahiptir. Naçar & Tümkaya'ya (2010: 506) göre öğretmenlerin iletişim becerileri ile kişilerarası problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Empati, eşitlik, etkililik ve yeterlilik alt boyutlarında öğretmenlerin iletişim becerilerinin kadın öğretmenler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Erdem & Okul'a (2015: 7) göre ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri öğrencilerle iletişim becerilerine ilişkin olumlu görüş bildirmişlerdir.

Öğretmen adayları hizmet öncesi eğitimde iletişimle ilgili bilgi ve becerileri kazanmak için hem sınıf yönetimi dersinin içinde bir konu olarak hem de 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren "*etkili iletişim*" adıyla genel kültür derslerinden biri olarak eğitim almaktadır. Etkili İletişim, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitiminde zorunlu ya da seçmeli olarak üç veya iki kredilik teorik ders şeklinde verilmektedir. Etkili iletişim dersi öğretmen adaylarının iletişim becerilerini anlamlı bir şekilde farklılaştırmaktadır (Deniz, 2015; Elkatmış, 2015). Ocak & Erşen'e (2015:10) göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının ($x = 103.59$) yüksek düzeydedir. Maden'e (2010: 152) göre Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü iletişim yeterlikleri genel olarak ortalamadan üstündür. Çetinkaya'ya (2011: 574) göre kız öğretmen adayları, erkek öğretmen adaylarına göre iletişim becerilerine ilişkin daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Ocak & Erşen'e (2015:10) göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri algıları kız öğretmen adayları lehine farklılaşmaktadır. Özerbaş & Bulut & Usta'ya (2007: 130) göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzeyi öğretim türüne göre göre normal öğretim lehine farklılaşmaktadır fakat öğrenim gördükleri anabilim dalına göre farklılaşmamaktadır.

Öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitimde uygulanan program hedeflerinden biri de eğitimde öğrencilerle etkili iletişimi gerçekleştirebilecek bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Ocak & Erşen'e (2015:3) göre Avrupa'da son yirmi yılda öğretmen eğitimi üzerinde yapılan çalışmaların en önemli konularından biri, öğretmenlerin iletişim becerisi yeterliliği üzerinedir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden "*öğrenciyle iletişim kurma*" ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Bu çerçevede ele alınana alt problem şunlardır: (1) Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden "*öğrenciyle iletişim kurma*" ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri nedir? (2) Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden "*öğrenciyle iletişim kurma*" ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri (a) cinsiyete (b) öğretim türüne (c) anabilim dalına göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın evreni Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarıdır. Örneklemi ise Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan 4. sınıf öğretmen adaylarından amaçlı, oranlı küme ve random örnekleme yoluyla seçilen 839 öğretmen adayı oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Veri toplama aracında "*öğrenciyle iletişim kurma*" ya ilişkin 11 soruya yer verilmiştir. Kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuştur. Seçeneklerde "*Kendimi çok yeterli görüyorum*", "*Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum*", "*Kendimi orta düzeyde yeterli görüyorum*", "*Kendimi az yeterli görüyorum*", "*Kendimi hiç yeterli görmüyorum*" şeklinde beşli Likert tipi dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Cronbach Alpha değeri 0.90 olarak bulunmuştur. Dağılımın normal olup olmadığını belirlemek için Kolmogorov Simirnov testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir ($K-s-z = 1,816$ $p=0.003$). Çözümlemelerde de parametrik testlerden yüzde, aritmetik ortalama; non-parametrik testlerden ise Man Whitney U ve Kruskal Wallis kullanılmıştır. Süreksiz olan ölçekteki cevap seçenekleri, istatistiksel işlemlerle elde edilen sonuçların yorumlanabilmesi için geliştirilen bir

ölçekle “sürekli” hale getirilmiştir. Sorunla karşılaşma derecesi bölümündeki 4 aralık 5 seçeneğe bölünmüş (4: 5 = 0.80); bulunan sayı seçenekleri temsil eden en alt sayıdan itibaren ilave edilerek: 1.00 – 1.80 *Kendimi hiç yeterli görmüyorum*, 1.81 – 2.60 *Kendimi az yeterli görüyorum*, 2.61 – 3.40 *Kendimi orta düzeyde yeterli görüyorum*, 3.41 – 4.20 *Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum*, 4.21-5.00 *Kendimi çok yeterli görüyorum* şeklinde yorumlanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın birinci alt problemi “*Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri nedir?*” şeklinde belirtilmişti. Araştırmaya katılan öğretmen adayları “*sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkında*” 4,01 ortalama ile “*Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum*” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının öğrenciyle iletişim kurmaya ilişkin “*Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum*” şeklinde görüş belirtmesi ileriye yönelik meslek yaşantılarında ders içi öğrenciyle iletişimini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Tablo 1

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri

SIRA	Ölçek Maddeleri	N	\bar{X}	Ss	KATILIM DÜZEYİ
S3	Öğrencileri etkin dinlemede	839	4,29	0,813	<i>Kendimi çok yeterli görüyorum</i>
S4	Öğrencilerle empati kurmada	839	4,20	0,859	<i>Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum</i>
S8	Sınıf hâkimiyetini sağlamada göz temasını etkin kullanmada	839	4,04	0,918	
S6	Öğrencilerle iletişimde jest ve mimikleri etkin kullanmada	839	4,03	0,919	
S2	Türkçeyi öğrencilerle yazılı iletişimde doğru ve etkin kullanabilmede	839	4,00	0,870	
S7	Öğrencilerle iletişimde beden dilini etkin kullanmada	839	4,00	0,917	
S1	Türkçeyi öğrencilerle sözlü iletişimde doğru ve etkin kullanabilmede	839	3,97	0,875	
S5	Öğrencilerle olan iletişim engellerini ortadan kaldırmada	839	3,97	0,820	
S10	Öğrencilere olumlu geri bildirim vermede	839	3,96	0,840	
S11	Öğrencilerle iletişimde duygularımı doğru bir biçimde göstermede	839	3,94	0,847	
S9	Öğrencilerle iletişimde iletiyi kısa ve çarpıcı şekilde oluşturmada	839	3,79	0,854	

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “Öğrencileri etkin dinleme” maddesine 4,29 ortalama ile en yüksek düzeyde katılım gösterilirken, “Öğrencilerle iletişimde iletiyi kısa ve çarpıcı şekilde oluşturma” maddesine 3,79 ortalama ile en düşük düzeyde katılım gösterilmiştir. Bu bulgu diğer araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Ocak & Erşen’e (2015:10) göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının ($x = 103.59$) yüksek düzeydedir. Maden’e (2010: 152) göre Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü iletişim yeterlikleri genel olarak ortalamanın üstündedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri (a) cinsiyete (b) öğretim türüne (c) anabilim dalına göre farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Tablo 2

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin “cinsiyet” e göre farklılığı (Mann Whitney U Testi)

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Kız	579	435,06	251900,00	6,655E4	0,007*
Erkek	260	386,46	100480,00		

* p<0,05

Tablo 2’ de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [U =6,655E4, p=0,007]. Kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri daha olumludur. Bu bulgu diğer araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Çetinkaya’ya (2011: 574) göre kız öğretmen adayları, erkek öğretmen adaylarına göre iletişim becerilerine ilişkin daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Ocak & Erşen’e (2015:10) göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri algıları kız öğretmen adayları lehine farklılaşmaktadır.

Tablo 3

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin “öğretim türü” ne göre farklılığı (Mann Whitney U Testi)

Öğretim türü	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Normal öğretim	493	435,44	214672,50	7,768E4	0,027*
İkinci öğretim	346	398,00	137707,50		

* p<0,05

Tablo 3’ de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin öğretim türüne göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [U =7,768E4, p=0,027]. Normal öğretim öğretmen adaylarının ikinci öğretim öğretmen adaylarına göre “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri daha olumludur. Bu bulgu diğer araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Özerbaş & Bulut & Usta’ya (2007: 130) göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzeyi öğretim türüne göre göre normal öğretim lehine farklılaşmaktadır.

Tablo 4

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin “anabilim dalı” na göre farklılığı (Kruskal Wallis Analizi)

Anabilim Dalı	N	Sıra ortalaması	sd	Chi-Square	P	FARK
1-Sınıf öğretmenliği	174	446,99	8	28,129	0,000*	1-2/3
2-Okulöncesi öğretmenliği	157	376,53				2-6/7/9
3-Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	402,34				3-6/9
4-Fen bilgisi öğretmenliği	70	353,19				4-6/7/8/9
5-PDR	126	401,64				5-6/7/9
6-Müzik öğretmenliği	19	527,95				

7-Resim-iş öğretmenliği	69	476,91	
8-Türkçe öğretmenliği	85	429,71	8-9
9-İngilizce öğretmenliği	42	515,93	

* p<0,05

Tablo 4' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden "öğrenciyle iletişim kurma" ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin anabilim dalına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir [Chi-Square=28,129, p=0,000]. Bu farkın hangi anabilim dalı arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Testin sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden "öğrenciyle iletişim kurma" ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin "anabilim dalı" na göre farklılığını gösteren Mann Whitney U testi sonuçları

Gruplar (Anabilim dalları)	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Sınıf öğretmenliği	174	179,15	31172,00	1,137E4	0,008*
Okulöncesi öğretmenliği	157	151,43	23774,00		
Sınıf öğretmenliği	174	141,06	24544,50	7,558E3	0,154
Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	126,92	12311,50		
Sınıf öğretmenliği	174	130,47	22701,50	4,704E3	0,005*
Fen bilgisi öğretmenliği	70	102,69	7188,50		
Sınıf öğretmenliği	174	157,25	27361,00	9,788E3	0,113
PDR	126	141,18	17789,00		
Sınıf öğretmenliği	174	95,09	16546,50	1,322E3	0,151
Müzik öğretmenliği	19	114,45	2174,50		
Sınıf öğretmenliği	174	119,38	20771,50	5,546E3	0,355
Resim-iş öğretmenliği	69	128,62	8874,50		
Sınıf öğretmenliği	174	131,97	22963,00	7,052E3	0,544
Türkçe öğretmenliği	85	125,96	10707,00		
Sınıf öğretmenliği	174	105,12	18291,50	3,066E3	0,106
İngilizce öğretmenliği	42	122,49	5144,50		
Okulöncesi öğretmenliği	157	124,61	19563,00	7,160E3	0,424
Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	132,19	12822,00		
Okulöncesi öğretmenliği	157	115,59	18147,50	5,246E3	0,584
Fen bilgisi öğretmenliği	70	110,44	7730,50		
Okulöncesi öğretmenliği	157	138,35	21721,00	9,318E3	0,402
PDR	126	146,55	18465,00		
Okulöncesi öğretmenliği	157	85,18	13373,50	970,500	0,013*
Müzik öğretmenliği	19	115,92	2202,50		
Okulöncesi öğretmenliği	157	105,66	16588,00	4,185E3	0,006*
Resim-iş öğretmenliği	69	131,35	9063,00		
Okulöncesi öğretmenliği	157	115,77	18176,50	5,774E3	0,083
Türkçe öğretmenliği	85	132,08	11226,50		
Okulöncesi öğretmenliği	157	92,95	14593,00	2,190E3	0,001*
İngilizce öğretmenliği	42	126,36	5307,00		
Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	87,96	8532,00	3,011E3	0,212
Fen bilgisi öğretmenliği	70	78,51	5496,00		
Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	112,04	10867,50	6,108E3	0,994
PDR	126	111,97	14108,50		

Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	55,65	5398,50	645,500	0,039*
Müzik öğretmenliği	19	73,03	1387,50		
Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	77,59	7526,00	2,773E3	0,060
Resim-iş öğretmenliği	69	91,81	6335,00		
Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	88,66	8600,50	3,848E3	0,437
Türkçe öğretmenliği	85	94,74	8052,50		
Sosyal bilgiler öğretmenliği	97	64,32	6239,50	1,486E3	0,011*
İngilizce öğretmenliği	42	83,11	3490,50		
Fen bilgisi öğretmenliği	70	91,70	6419,00	3,934E3	0,210
PDR	126	102,28	12887,00		
Fen bilgisi öğretmenliği	70	40,96	2867,50	382,500	0,005*
Müzik öğretmenliği	19	59,87	1137,50		
Fen bilgisi öğretmenliği	70	60,09	4206,50	1,722E3	0,003*
Resim-iş öğretmenliği	69	80,05	5523,50		
Fen bilgisi öğretmenliği	70	69,46	4862,50	2,378E3	0,031*
Türkçe öğretmenliği	85	85,03	7227,50		
Fen bilgisi öğretmenliği	70	47,83	3348,00	863,000	0,000*
İngilizce öğretmenliği	42	70,95	2980,00		
PDR	126	70,25	8851,50	850,500	0,042*
Müzik öğretmenliği	19	91,24	1733,50		
PDR	126	92,00	11592,00	3,591E3	0,045*
Resim-iş öğretmenliği	69	108,96	7518,00		
PDR	126	103,05	12984,50	4,984E3	0,392
Türkçe öğretmenliği	85	110,37	9381,50		
PDR	126	78,86	9936,00	1,935E3	0,009*
İngilizce öğretmenliği	42	101,43	4260,00		
Müzik öğretmenliği	19	47,63	905,00	596,000	0,546
Resim-iş öğretmenliği	69	43,64	3011,00		
Müzik öğretmenliği	19	64,00	1216,00	589,000	0,066
Türkçe öğretmenliği	85	49,93	4244,00		
Müzik öğretmenliği	19	31,82	604,50	383,500	0,809
İngilizce öğretmenliği	42	30,63	1286,50		
Resim-iş öğretmenliği	69	82,79	5712,50	2,568E3	0,184
Türkçe öğretmenliği	85	73,21	6222,50		
Resim-iş öğretmenliği	69	54,70	3774,00	1,359E3	0,584
İngilizce öğretmenliği	42	58,14	2442,00		
Türkçe öğretmenliği	85	59,39	5048,50	1,394E3	0,044*
İngilizce öğretmenliği	42	73,32	3079,50		

Mann Whitney U Testi sonuçlarında anabilim dalları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir görüş farklılığının olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 5'deki Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre 6 anabilim dalı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu diğer araştırma sonuçlarıyla da örtüşmemektedir. Özerbaş & Bulut & Usta'ya (2007: 130) göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzeyi öğrenim gördükleri anabilim dalına göre farklılaşmamaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden "öğrenciyle iletişim kurma" ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri 4.01 aritmetik ortalamayla "Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum" şeklindedir. Öğretmen adaylarının öğrenciyle iletişim kurmaya ilişkin "Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum" şeklinde görüş belirtmesi ileriye yönelik meslek yaşantılarında ders içi öğrenciyle

iletişimini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Öğretmen adaylarının cinsiyetine, öğretim türüne ve anabilim dalına göre görüşleri arasında farklılık vardır. Araştırma bulgularına göre şunlar önerilebilir: (1) Araştırmaya katılan öğretmen adayları sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkında “Kendimi iyi düzeyde yeterli görüyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adayının “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterliklerini özellikle “öğretmenlik uygulaması”nda işe koşmasının uygulama öğretmeni ve sorumlu öğretim elemanı tarafından gözlenmesi ve geri bildirim verilmesi yeterliğin artırılması açısından yararlı olabilir. (2) Araştırmaya katılan öğretmen adayları “Öğrencilerle iletişimde iletiyi kısa ve çarpıcı şekilde oluşturma” maddesine en düşük düzeyde katılım gösterilmiştir. Öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitimde mesajın kısa ve etkili bir biçimde oluşturabilmesi üzerinde uygulamalı çalışmalar yaptırılabilir. (3) Araştırmaya katılan kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşleri daha olumludur. Erkek öğretmen adaylarının “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri üzerinde daha fazla durulabilir. (4) Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri hakkındaki görüşlerinin 6 anabilim dalı arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinden “öğrenciyle iletişim kurma” ya ilişkin yeterlikleri arasındaki farklılığı en aza indirmek için farklı anabilim dallarında sınıf yönetimi ve etkili iletişim derslerine giren öğretim elemanları arasında eşgüdüm sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaşlı, S. (2012). Sınıf içi iletişim ve etkileşim (2. Baskı), R. Sarpkaya (Editör), *Sınıf yönetimi* içinde 117-150, Ankara: Anı Yayıncılık
- Alıç, M. & Diğerleri. (1991). *Eğitim bilimlerinde çağdaş gelişmeler* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Ders Kitapları Yayınları, No:114
- Araç, İ. (2014). Okulda iletişim, Ders Ödevi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, M. (1988). *Eğitim yönetimi* Ankara: Hatipoğlu Yayınevi
- Bulut, N. B. (2004) İlköğretim sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (4), 415-439
- Bursalıoğlu, Z. (1991). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*, Ankara: Pegem, No:2
- Çetinkaya, Z. (2011) Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (2), 567-576
- Demirel, Ö. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü* Ankara: Usem Yayınları No:10
- Demirel, Ö. & Ün, K. (1987). *Eğitim terimleri* Ankara: Şafak Matbaası
- Deniz, K. (2015) Türkçe öğretmen adaylarının etkili iletişim dersine yönelik beklentileri, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(2), 63-80.
- Elkatmış, M. (2015) Yazılı ve sözlü anlatım ile etkili iletişim derslerinin sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi, *İlköğretim Online*, 14 (4): 1341-1351
- Engin, A. O & Aydın, S. (2007) Sınıf içi iletişimde öğretmenin rolü, *KKEFD/OKKEF*, 16, 1-14
- Erdem, A. R. & Okul, Ö. (2015) Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle iletişim becerileri, *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 1-8
- Habacı, İ. & Ürker, A. & Bulut, S. & Atıcı, R. & Habacı, Z. (2013) Beden dilinin eğitim öğretim üzerine etkileri, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/9, 1639-1655
- Kayabaşı, Y. & Akcengiz, S. A. (2014) Eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 86-104
- Maden, S. (2010) Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü iletişim becerileri üzerine bir araştırma, *EKEV Akademi Dergisi*, 14 (44), 145-154
- Maden, S. (2013). Niçin dinlemiyoruz? Dinleyememe probleminin sosyokültürel analizi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (1), 49-83
- Nacar, F. S. & Tümkaya, S. (2011) Sınıf öğretmenlerinin iletişim ve kişilerarası problem çözme becerilerinin incelenmesi, *İlköğretim Online*, 10(2), 493-511

Ocak, G. & Erşen, Z. B. (2015) Öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının incelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 1 - 19

Özerbaş, M. A. & Bulut, M. & Usta, E. (2007) Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8 (1), 123-135

Tomul, E. (2011). Sınıfta öğretmen-öğrenci iletişimi, 6. Baskı, H. Kıran (Ed.), *Sınıf yönetimi* içinde 151-180, Ankara: Anı Yayıncılık

Tutar, H. ve Yılmaz, M.K.(2003). *Genel iletişim kavramlar ve modeller*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Uğurlu, C. T. (2013) Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevmeye düzeyleri üzerine etkisi, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 51-61

Yalçınkaya, M. & Tonbul, Y. (2002) İlköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı ve gözlemler, *Ege Eğitim Dergisi*, 1(2), 96-108

Yılmaz, İ. & Yoncalık, O. & Çimen, Z. (2010) İletişim becerisi ile öğretimde yeterlik arasındaki ilişkinin öğrenci algılarına göre değerlendirilmesi (Beden eğitimi ve spor alanı), *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VIII (4) 143-150

Zeki, C. P. (2009) The importance of non-verbal communication in classroom management, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1 (1), 1443-1449

Zillioğlu, M. (1996). *İletişim nedir?* İstanbul: Cem Yayınları